

Waar voeden wij ons mee?

Tegenwoordig heb ik het wandelen uitgevonden.

U zegt misschien: niks bijzonders, maar voor mij is het een heerlijke ontdekking als ik na een lange dag zitten op kantoor of thuis achter mijn bureau, 's avonds nog lekker even goed de benen kan strekken.

Nu, in deze verrukkelijke periode van het voorjaar, is dat natuurlijk een feestje. Je gaat echt voor je plezier naar buiten.

In de wintermaanden, als het nat, koud en donker is, is er soms wel wat meer wilskracht nodig. Als ik in de winter 's avonds, als het donker is, ga wandelen, dan liever niet in het bos, dus dan maar door de straten van Barneveld.

Anders dan u misschien zou vermoeden van een dorp als Barneveld, zie ik dan door de ramen waar de gordijnen niet gesloten zijn, vaak de TV aan staan.

OP1, Tussen Kunst en Kitsch, Heel Holland bakt, Ik Vertrek, Een Huis Vol, Binnenstebuiten, kortom, alles waarvoor je blijkbaar niet naar buiten gaat.

We zappen wat af.

Allemaal in onze eigen veilige warme woonkamer, kopje koffie of thee of een glaasje wijn binnen handbereik.

U zegt misschien, nou, dat is dan waarschijnlijk vooral zo in Barneveld.

Ik, wij thuis, wij kijken niet zoveel TV hoor.

Ik lees vooral graag.

Maar is TV kijken zo heel anders dan lezen?

Wat je leest, wat je kijkt, dat vult je.

Jan en hebben zo'n 4,5 jaar op de Bondgenoot gewoond. Een woongemeenschap in Barneveld, waar mensen worden opgevangen die zichzelf in het leven niet goed staande kunnen houden.

Gezegend met een flinke portie idealisme startten 9 gezinnen ruim 35 jaar geleden deze woongemeenschap. Zij maakten samen plaats voor 24 kwetsbare medebewoners in appartementen tussen hun eengezinswoningen in. Een prachtig concept, waar met veel liefde, in het kleine alledaagse grote wonderen zijn gebeurd.

Mensen worden geheeld als ze als mensen worden gezien en benaderd.

Wat mij opviel, toen wij samen 9 jaar geleden daar kwamen wonen, was dat iedereen dezelfde krant las: de Trouw. De gesprekken aan tafel gingen als vanzelf over het nieuws dat daar in stond. We waren het meestal dan ook roerend met elkaar eens, als het ging om een beschouwing van het wereldgebeuren.

Niets mis mee, maar soms bekwam mij het gevoel: maar de werkelijkheid is toch groter dan de Trouw?

Een ander opvallend element vond ik trouwens dat bijna alle mannen op de Bondgenoot een baard hadden. Mijn lieve Jan ook. Zo was ik op hem gevallen en zo is hij mij dierbaar. Maar toen ik om me heen keek, zag ik ineens allemaal Jannen. Ze waren ook bijna allemaal net zo innemend als mijn Jan. Een hartverwarmend stel mensen. Gelukkig had ik er aan één genoeg.

Even terug naar het lezen van dagblad Trouw.

Ik moest bij die constatering van dat collectieve abonnement dat er leek te zijn, wel eens denken aan mijn jeugd, waarin op onze leestafel het Reformatorisch Dagblad lag. En de Saambinder. Net als bij mijn vriendinnetjes thuis. En bij mijn onderwijzer op school. En bij de ouderling die ons Catechese gaf.

Ach, die Saambinder en het Reformatorisch Dagblad, dat zijn eigenlijk nog maar vrij onschuldige uitingen van een zuil. Wij denken tegenwoordig vaak dat we de tijd van de verzuiling achter ons hebben gelaten. Verzuiling, dat was de tijd dat je als gereformeerd meisje niet met een hervormde jongen thuis hoefde te komen. Laat staan dat je als protestant zou lonken naar de katholieke kerk. Foei.

Maar laten we ons niet vergissen.

Tegenwoordig heet die zuil 'bubbel'.

We zitten alsnog, allemaal, in een bubbel.

Het verschil tussen de bubbel en de zuil is een geniepig.

De zuil is zichtbaar. Is tastbaar. Heeft een naam. Hervormd.

Of je hebt een baard. Of je leest de Saambinder.

De bubbels van nu zijn onzichtbaar. Ze voeden ons, we worden erin gezogen en we merken er weinig van. Sterker nog: we voelen ons er comfortabel bij. Ons soort mensen. Gelijksortigheid, we houden ervan.

Da's best bijzonder, in een tijd waarin autonomie en zelfredzaamheid hoogtij vieren, vindt u niet? We hebben wát graag de touwtjes zelf in handen, we laten ons weinig meer gezeggen, ook in de kerk niet. We bepalen zelf graag wat we geloven en wat we doen of laten.

Maar zonder dat we het zelf soms in de gaten hebben, hebben we elkaar hard nodig. Vooral als het leven spannend wordt. Dan kijken we om ons heen en zoeken we elkaar op.

De psychiater Dirk de Wachter zegt het zo: "Verbondenheid, verbinding is het meest fundamentele dat ons mens maakt.

We zijn pas echt mens als we verbonden zijn aan anderen. In het contact met de ander, als ik gezien wordt, dan word ik mens. Ik krijg betekenis doordat ik gezien wordt.

Dat heeft te maken met onze vroegkinderlijke ontwikkeling, onze hechting. In die fase kunnen kinderen het gevoel krijgen dat ze er mógen zijn. Als ouders er voor een kind zijn, dan heeft het bestaansrecht. Als je het gevoel krijgt dat er iemand voor jou is, als er iemand is die jou kent en ziet, dan mag je er echt zijn".

En als je er echt mag zijn, dan kun je ook loslaten. Dan kun je verder gaan, omdat die verbinding met je mee gaat. Dan ben je veilig. Dan kun je groeien en ontwikkelen. Groeien, verder gaan, kan dus als je een veilige basis hebt.

Een bubbel vormen met elkaar, is eigenlijk ook zo'n veilige basis. Een plek waar je niet steeds alles hoeft uit te leggen. Een plek waar dingen nog vanzelfsprekend zijn. Dat voelt fijn. Een bubbel is tegelijk ook de plek waar je gevoed wordt. Gevoed met inzichten en ervaringen van anderen, om je een beetje staande te houden in de wereld.

Onlangs maakte ik kennis met de Flow-bubbel.

Iemand bij ons in de familie was jarig en vroeg als cadeau een abonnement op het tijdschrift Flow. Ik had er nooit van gehoord, maar als je iemand echt een plezier wilt doen, geef je wat iemand vraagt, niet datgene waarvan jij denkt dat die ander nodig heeft.

Dus ik verdiepte mij in de Flow en mijn oog viel op de volgende introductie:

"Flow, jouw dagelijkse gids in mental health, creativiteit en goed nieuws. Flow is een ode aan bewuster leven en dagen zonder haast".

Het raakte me een beetje, merkte ik.
Een dagelijkse gids in mental health?

Die heb ik thuis ook op tafel liggen. Bij mij ziet ie er wel wat anders uit.
Minder flow-achtig.

Meer met ruwe kantjes en rafelrandjes.

Met dubbelgevouwen hoekjes en ook met bladzijden die ongelezen lijken.

Niet alle columns zijn even sterk.

Er staan niet te volgen artikelen en verhalen in, waar ik nog steeds niet altijd raad mee weet.
Ook een studie theologie helpt niet per se, heb ik afgelopen jaar ontdekt.

Hij ligt hier trouwens ook, in 'de Eshof'. We hebben er zojuist uit gehoord.

De bijbelteksten van vandaag spraken meteen tot mijn verbeelding. Misschien had u hetzelfde.

We hoorden uit de Thora: Deuteronomium 4.

Zeven verzen lang worden de daden van de Eeuwige geroemd. Van de Schepping tot aan het heden. Van het uiterste oosten tot het uiterste westen. De schrijver vraagt ons na te denken of er ooit een God is geweest als Hij, die zich de 'Ene' laat noemen.

Hij die is.

Hij die zich heeft laten kennen.

Hij die liefheeft en beschermt, met grootse daden.

Pas na zeven verzen, in de laatste twee verzen, 39 en 40, vraagt de schrijver een antwoord. Hij roept ons op om ons ervan bewust te zijn dat de HEER (met vier hoofdletters) de enige God is.

In het laatste vers doet de schrijver een grote belofte: “Houd u altijd aan zijn wetten en geboden. Dan zal het u en uw kinderen goed gaan en zult u lang mogen leven in het land dat de HEER, uw God, u geven zal”.

Je vraagt je onbewust af of de luisteraars van toen naïef of bijgelovig waren. Of ze deze belofte meteen klakkeloos aangenomen hebben. Als ik deze geboden houd, dan komt dus alles goed? Komt daar die ijver vandaan, om alle regeltjes nauwgezet te volgen?

Of misschien ook dat fanatieke, het strijden voor een stuk land, dat koste wat kost bewoond moet worden door het eigen volk?

Of het een manier is om krampachtig aan het leven vast te houden. Aan het hier en nu. Gezond blijven. Alles doen wat in je vermogen ligt om je kinderen een goede toekomst te geven. Om het noodlot af te wenden. Om te proberen invloed uit te oefenen op het leven en onze gezondheid.

Ach, je zou het naïef of bijgelovig kunnen noemen.
Maar doen we nu niet precies hetzelfde?

Hoeveel energie en tijd steken wij in gezond blijven? Of als we niet gezond zijn: in beter worden? En als ons bestaansrecht bedreigd wordt: op welke sociale zekerheden rekenen wij dan?

Wist u dat van alle uitgaven die de Nederlandse overheid doet, de gezondheidszorg de op één na grootste uitgave is? Het is zo’n 95 miljard euro per jaar. Aan sociale zekerheid geven we volgens de begroting van 2024 nog iets meer uit: 105 miljard euro. Samen goed voor meer dan de helft van alle uitgaven van onze overheid.

We kunnen met een meewarige blik naar de oudtestamentische tijd kijken, maar ik heb zomaar zo’n idee dat de spiegel die ons vandaag wordt voorgehouden, nog wel eens tot verrassingen kan leiden.

Want als we kijken naar het Hebreeuwse woord dat in dit gedeelte veel gebruikt wordt, dan wordt het misschien iets meer helder wat er eigenlijk gezegd wordt. Er staat niet zozeer dat we de geboden van God moeten ‘houden’ of ‘bewaren’, ook het woord ‘observeren’ zou een goede vertaling kunnen zijn. Dat biedt een ander perspectief. Minder toe-eigenend, het heeft meer iets weer van: even goed opletten.

Dat sluit aan bij de lezing uit het evangelie van Johannes.

Zoals Johannes in zijn evangelie vaak doet, zet hij Jezus centraal als ‘het Woord van God dat in de wereld gekomen is’. Dit Woord, logos, in het Grieks, gebruikt Johannes in de vorm van personificatie.

Het gaat niet zomaar om een woord. Het gaat niet om iets, maar om iemand.
Jezus is in die vorm de personificatie van God.

In die zin is het ook heel logisch, dat Jezus hier zegt: “Ik ben ... de ware wijnstok”.

Dat zegt hij ook in andere teksten in dit evangelie, zoals in “Ik ben het Licht der wereld”, “Ik ben het brood des levens” en “Ik ben de weg, de waarheid en het leven” enzovoorts. In totaal komt dit zeven keer voor in het Johannesevangelie, als metafoor van wie Hij is. Daarmee wil Hij dus ook laten zien wie God is.

De metafoor van de wijnstok wordt door Johannes in zijn evangelie het meest uitgebreid opgeschreven. Er zitten meerdere lagen in het verhaal.

Om te beginnen speelt niet alleen Jezus als wijnstok een belangrijke rol, maar vooral ook de Vader komt in beeld, als de wijnbouwer.

De wijnbouwer die snoeit en oogst verzamelt.

De wijnbouwer die afgeknipte ranken verzamelt en in het vuur gooit.

De wijnbouwer die zegent en juist dié ranken veel vruchten laat dragen die door Hem bijgesnoeid zijn.

Ik kan mij zomaar voorstellen dat u het een lastig beeld van God vindt. Gesnoeid worden, wie heeft daar zin in? Om over afgesneden en in het vuur geworpen nog maar te zwijgen.

Ik geloof ook niet dat deze dingen er staan om u in beweging te krijgen. Om angst in te boezemen. Of een lelijk beeld van God te schetsen, als iemand die er genoeg in heeft om willekeurig mensen de pas af te snijden.

Dat beeld heeft eeuwenlang al te veel verkeerde beweging op gang gebracht. Passiviteit, weerstand of nietsontziende bekeringsdrang.

Ik geloof wel dat ze er staan om iets weer te geven van het gezonde beheer dat een goede wijnbouwer nastreeft. Een goede wijnbouwer laat de dingen niet op z'n beloop.

Zoals de mensen van de Eshoftuin nu al weer maanden bezig zijn, ver vóór dat er iets van oogst te zien is.

Je investeert.

Je zorgt voor vruchtbare grond. Je zorgt voor groeibevorderend snoeiwerk.

Zo ook deze wijnbouwer. Hij loopt met liefde voor zijn planten tussen de gewassen door. Hij kent z'n struiken en heeft een scherp oog voor insecten of schimmels die de planten en daarmee de oogst kunnen bedreigen.

Een goede wijnbouwer weet wat goed is voor de oogst. Die is zorgzaam.

De schoonheid zit wat mij betreft in die andere laag in dit bijbelgedeelte.

De wijnstok.

De wijstok die in vers 9 zegt: “Ik heb jullie liefgehad, zoals de Vader mij heeft liefgehad”.

En even verderop:

“Dit zeg ik tegen jullie, om je mijn vreugde te geven. Dan zal je vreugde volkomen zijn.

Mijn gebod is, dat jullie elkaar liefhebben, zoals ik jullie heb liefgehad”.

Krijgt u d'r al een beetje zin in? Liefhebben en vreugde ontvangen?

Dit brengt mij terug naar het begin.

De onzichtbare of onbewuste bubbel, waar u en ik ongetwijfeld in zitten.

De veiligheid die we zoeken, om gezien en gekend te zijn.

Om vanuit die veilige basis te kunnen groeien en bloeien. Om steeds gevoed te worden vanuit die wijnstok, die vrede, vreugde en liefde wil brengen.

Deze gelijkenis van vandaag bracht me op de vraag: waar voeden wij ons mee?

Uit welke wijnstok haalt u voeding? Waar kijkt u naar, wat leest u?

Brengt het u inderdaad liefde, vrede en vreugde?

Ik wens u een goede oogst!

AMEN